

Spenning før årets oppgjør

NTFs tariffkonferanse, 6.–7. mars, Quality airport hotell Gardermoen:

En ny arbeidsgiverforening, KS-bedrift, har dukket opp. Ingen vet helt hva den skal brukes til og hvordan, men den gjør at forhandlingene om ny hovedavtale drar i langdrag. Den kan også i verste fall trekkes med inn i lønnsforhandlingene.

Leder av Sentralt forhandlingsutvalg, Farshad Alamdari, ønsket de 45 tillitsvalgte velkommen til NTFs tariffkonferanse, den åttende i rekken. En nyhet var at Universitetssykehuset i Oslo var representert for første gang.

Lønnsoppgjøret 2014 er et hovedoppgjør. Hovedavtalen gikk ut 31.12.13 og er under reforhandling, hovedtariffavtalen går ut i 2014 og skal også reforhandles. Hvilke temaer kan prege oppgjøret i 2014? Få tror at pensjon vil bli et tema. Men hva skjer med kommunereformen? Og hva med nedleggelse av fylkeskommunen? Lederopplæring vil bli et tema for Tannlegeforeningen. En ny tannhelselov er varslet – i år igjen, men det er lite trolig at den kommer før ferien. Arbeidsgiverne vil nå som tidligere bruke den økonomiske situasjonen i Europa og Norge for å begrunne et moderat oppgjør. I tillegg vil arbeidstidsavtalen for lærerne kunne bli trukket inn.

Hovedavtaleforhandlingene forhandles nå på overtid, og i verste fall kan de bli dratt inn i lønnsforhandlingene. Grunnen er den nye arbeidsgiverforeningen KS-bedrift. Avtale kan ikke gjøres direkte med KS-bedrift, men må gjøres gjennom KS. Dette er ugreit, og fører til at forhandlingene trekker ut.

Hvilken påvirkning har oljefondet og kronkursen? Hvordan det går i verden rundt oss påvirker oss også. For eksempel er et land som Danmark langt hardere rammet av den økonomiske krisen,

Assisterende forhandlingsjef i Akademikerne, Greta Torbergsen, la fram konklusjonene fra Holden III-utvalget, hvor hun har sittet sammen med de andre partene i arbeidslivet.

og her har tannlegene hatt en lønnsnedgang.

Noen tall

Teknisk beregningsutvalg har akkurat kommet med sin foreløpige rapport og prognose før lønnsoppgjøret. De anslår at konsumprisindeksen (KPI) vil øke med 2,5 prosent i 2014. Samlet lønnsvekst for Norge fra 2012 til 2013 var på 3,9 prosent i snitt. Her er helseforetakene taperne med 3,0 prosent og forsikring og finans vinnerne med hele 6,7 prosent, hvorav bonusavtaler utgjør en stor del. Akademikerne vil kreve minst 3,5 prosent i lønnsøkning og understreker at en må sammenlignes med funksjonærene i industrien. NHO på sin side sier de håper oppgjøret blir under tre prosent. Hvis en trekker fra prisveksten, vil det allikevel være en reallønnsvekst.

Resultatet av forhandlingene i 2013: Det er store forskjeller mellom fylkene. Østfold lå høyest med en lønnsøkning

på seks prosent og Vest-Agder lavest med 1,5 prosent.

Fra 2008 til i dag ser vi en forskjell i gjennomsnittlig lønnsøkning: fra 8,4 prosent i 2008 til 6,7 prosent i fjor. Da er alle fylker, inkludert Oslo, med.

Lederutdanning

Sentralt forhandlingsutvalg mener at tannleger skal lede tannleger. I fylker uten en tannlege som leder, må man ansette en tannlege som har fagkunnskapen. Etter et vedtak i hovedstyret juni 2013 er det nedsatt en arbeidsgruppe som skal kartlegge behovet for lederutdanning i henholdsvis privat og offentlig sektor for å sikre at utdanningen vil tilsvare behovet for opplæring. Her arbeides det langs to linjer: både strakstiltak og etterutdanning. En nettbasert løsning med samlinger kan være en løsning, slik at tannleger i distriktet også kan delta.

Her er for øvrig legene ganske flinke. De har holdt på med dette lenge, i form av såkalte Ole Berg-kurs, i regi av Uni-

versitetet i Oslo. Det skal sitte langt inne at andre yrkesgrupper skal lede. Nå leder tannpleiere deler av Den offentlige tannhelsetjenesten, og dette kan føre til en uønsket lønnsutvikling for tannleger over tid.

NTFs lønnsundersøkelse 2014

Forhandlingsjef i NTF, John Frammer, la fram den siste lønnsundersøkelsen fra Tannlegeforeningen. 750 av 1 150 tannleger har svart.

Lønnsundersøkelsen viser at de fleste jobber i 100 prosent stillinger. Lønnsutviklingen har ikke vært fullt så god som tidligere for tannlegene. Tannlegene har en lang periode vært den yrkesgruppen med best lønnsutvikling i det offentlige, men de siste tre årene har de ligget under gjennomsnittet. Det har gått litt dårligere prosentvis, men oppgjørene har allikevel vært relativt gode. Undersøkelsen viser også at flere antakeligvis mottar bonus i forhold til sist.

På spørsmålet om de ville valgt fem prosent mer i lønn eller en ekstra ferieuke, ønsker flere en ekstra ferieuke i 2014 enn ved forrige undersøkelse. Av tannleger i offentlig sektor er det en overvekt på kvinner i alderen 30–34 år.

For lav lønn

Fra salen ble det kommentert at instruktørtannleger og universitetsansat-

te burde vært de høyest lønte. Slik er det ikke.

I Bergen er det nå utlyst en stilling hvor det søkes etter en instruktørtannlege. Helst med autorisasjon med det er ikke et krav. Dette er et resultat av at tariffen for instruktørtannleger er katastrofalt lav. Dette ble forklart med at universitetene ikke har tenkt lønn i flere tiår, og har sakkett bakut.

Sykehusene hadde tidligere en tradisjon for gratisjobbing, og også her er det til dels skandaløse lønnsforhold, ble det sagt.

Det ble også kommentert at det i tillegg er altfor få lærekrefter til å bemanne tre universiteter, for ikke å snakke om kompetansesentrene.

Det ble tatt til orde for å begrense antall studieplasser, og at NTF bør mene noe om antall studieplasser på lærestedene. Det må også være gode nok forhold i det offentlige til at menn søker.

Akademikerne kommune og KS-bedrift

Leder av Akademikerne kommune, Anders Kvam, kunne fortelle at målet i år er lokal lønnsdannelse i stat.

– Hva har skjedd i kommunal sektor relativt til andre grupper etter at vi fikk lokal lønnsdannelse? spurte Kvam.

– Vi har fått 20 prosent mer i lønn enn de andre, men det betyr allikevel at

lønna er lavere enn i privat sektor. Men det betyr også at lokal lønnsdannelse fungerer. LO har alltid en lavtlønnsprofil i sentrale oppgjør, og da blir det aldri mere til oss. Med lokal lønnsdannelse slipper vi å få mindre.

En må følge med på nykommeren KS-bedrift, sa Kvam. Noen tannleger tror at hvis fylkeskommunen blir borte, vil hovedansvaret ikke ligge i kommunene men i en bedrift, på samme måte som med revisjon. Dette er blitt en problemstilling nå, og er beklageligvis blitt koplet til hovedavtalen. Fra årsskiftet ble KS bedrift etablert som en arbeidsgiverforening, på samme måte som Spekter, Virke og NHO. Disse siste har en direkte avtale med, men man kan ikke avtale direkte med KS bedrift. Her må en ha avtale med KS, og denne avtalen skal også gjelde for KS bedrift.

Hvorfor er KS bedrift etablert som egen arbeidsgiverforening? Fordi dagens tariffavtaler er for dyre, sa Kvam. Og det som er for dyrt er dagens pensjonsavtaler. En egen arbeidsgiverforening er altså laget for akkurat dette, og det er et betent område. Blant annet Kirkens bymisjon har meldt seg ut av Virke for å få billigere tjenestepensjon. Dette er et omfattende tema, og hovedgrunnen til at hovedavtalen ikke er ferdig forhandlet.

Til venstre: Tannlegene ved Oslo Universitetssykehus var til stede for første gang, representert ved Else K. Breivik Hals. Kjetil Strøm er til-litsvalgt ved Universitetet i Oslo. I midten: Mange lurer på hvordan Helfo ser ut, her representert ved Nina Støveren Hals. Til høyre: De til-litsvalgte fra Rogaland. T.v. Christiane Howlid Dale, og t.h. Anna Esther Boenheim.

Pensjon

Nedre grense for innmelding i pensjonsordningen var tidligere 14 timer. Nå er det ingen. I privat sektor er det 20 prosent stiling som er grensen. Dette blir tema i vår. Det er en klar forverring å ikke kunne jobbe *litt* ved siden av. Kvam trodde imidlertid ikke at det store slaget kommer i vår.

Det kommer også en ny utførelse som skal tilpasses folketrygden, og samordningstiltak for yngre årskull, dvs. de som ble født i 1954 og yngre. Dette arbeidet må gjøres snart, det er ennå ikke klart hva disse årskullene vil få i pensjon, og det er ikke så lenge til de går av.

Særaldersgrensen ligger i skuffen til arbeidsministeren. Ministeren har flagget tydelige ønsker når det gjelder de generelle aldersgrensene, og vil at aldersgrensene skal gjøres mer fleksible. Vil det bli en ny type pensjonsordning? Hvordan skal godene ved særaldersgrensen beholdes? Incentivene til å stå lenge i jobb er blitt svakere, og det var vel ikke det som var meningen, sa Kvam.

Holden III

I 2012 var det så mange konflikter at Holden III-utvalget ble nedsatt. Assisterende forhandlingssjef i Akademikerne, Greta Trobergsen, har sittet i utvalget sammen med de andre representantene for partene i norsk arbeidsliv.

Dette utvalget skulle vurdere erfaringene med lønnsdannelsen gjennom de siste 12 årene siden handlingsregelen og inflasjonsmålet for pengepolitikk ble innført i 2001. De skulle også se på makroøkonomiske utviklingstrekk som kunne skape utfordringer for norsk økonomi og lønnsdannelse framover, herunder økt tilgang på arbeidskraft fra EU etter 2004.

Rapporten ble levert i form av en NOU, til lovet tid og helt uten særmerknader. Det betyr at alle partene i arbeidslivet står inne for alle formuleringer og konklusjoner i rapporten, og rapporten får en langt større tyngde enn den ellers ville ha fått.

Akademikerens hovedfokus i arbeidet har blant annet vært at frontfaget fungerer i dag. Det skal være en norm over tid og det viser seg at lokale oppgjør ivaretar ansvar for frontfagsprofilen like godt som sentrale oppgjør. Fleksibilitet i lønnsdannelsen må ivaretas. En skulle også se på om det er

Leder av sentralt forhandlingsutvalg, Fars-had Alamdari.

behov for endringer i forhandlingssystemet i statens lønnsoppgjør, rekkefølgeproblematikken og riksmeklerens rolle. Er forhandlingene konfliktskapende i seg selv?

Rapporten inneholder 18 anbefalinger, og hovedkonklusjonene er:

- Det inntektspolitiske samarbeidet har bidratt til en god utvikling i Norge.

- Det høye kostnadsnivået reflekterer høy produktivitet og store bytteforholdsgevinster, men er en utfordring for konkurranseutsatte virksomheter.

- Utvalget slutter opp om frontfagsmodellen.

- Nedtrappingen av petroleumsvirksomheten vil kunne utfordre stabiliteten i norsk økonomi.

- Arbeidsinnvandring skaper nye utfordringer for lønnsdannelsen.

- Lønnsdannelsen må bidra til økt produktivitet i alle sektorer. Det betyr at også offentlig sektor må få økt produktivitet.

- Frontfaget skal ikke splittes i en landbasert og en offshore del.

Lokale forhandlinger virker

I Norge har vi et kindereg, sa Torbergsen: En god utvikling som består av høy sysselsetting, lav arbeidsledighet, høy reallønnsindeks, god lønnsdannelse i både fastland og offshore.

En bekymring er at lønnsveksten i Norge er langt over resten av Europa, i hvert fall de vi vanligvis sammenligner oss med. En svekket kronekurs er

det som er mest utslagsgivende for bedriftene. Nå har krona svekket seg, og det betyr at lønnskostnadene har svekket seg i forhold til resten av Europa. Nå har man ikke påvirkning på kronekursen, men det er allikevel viktig å ha med seg.

Frontfaget er en norm, ikke et gulv, og ikke et tak. Det er helt i orden at det går litt over og litt under, men utviklingen over tid er viktig. Lokale forhandlinger ivaretar frontfagsprofilen godt. Lønnsveksten viker ikke veldig mye fra frontfaget. Det er ett unntak: Finanssektoren. De er ikke med i noe koordinerende utvalg og har i mange år hatt en høyere prosentvis lønnsøkning enn andre sektorer. De er med på å trekke totalutviklingen opp. Fra 1974 følger alle oppgjør frontfagsprofilen veldig tett, og det fungerer som en norm over tid, og dette er noe alle er enige om.

Sammensetningen av frontfaget: Høy vekst og god lønnsevne har ført til klart høyere lønnsvekst i leverandørvirksomhetene i oljeindustrien enn i konkurranseutsatt sektor på land. Mange argumenter talte for at leverandørvirksomheten burde tas ut av frontfaget.

På den annen side må frontfaget fungere som en troverdig norm for lønnsveksten over tid. En kan ikke designe frontfaget med sikte på lavest mulig lønnsvekst. Det er dessuten bare 12-13 kommuner i hele landet som ikke har oljerelatert virksomhet. Utvalget har derfor ikke sett behov for å gjøre om på sammensetningen i frontfaget.

- Nå er lokal lønnsdannelse anerkjent, sa Torbergsen. Det har for eksempel vært en ekstrem etterspørsel etter ingeniører. Ingeniørbedriftene har rekruttert aktivt fra hele Europa. Allikevel har ikke lønningene for ingeniører tatt fullstendig av, til tross for lokal lønnsdannelse. Dette var et stort poeng i utvalget. Lokal lønnsdannelse viser seg å være like ansvarlig, og dreier seg ikke om ren og usolidarisk egoisme, slik motstandere har hevdet. Lokal lønnsdannelse tar også lokale hensyn, noe den sentrale ikke gjør. Det viser at ansvar ikke kun kan vises sentralt.

Arbeidsinnvandringen har økt betydelig. Norge har hatt en lønnsdannelse hvor en får lite igjen for høy utdanning og mye igjen for lav eller ingen utdanning. Dette har økt effektiviseringen og robotiseringen av norske arbeidsplasser.

ser. Det har heller ikke vært så attraktivt å komme til Norge for akademiske stillinger. Det kan være i ferd med å snu. For eksempel har arbeidsledige arkitekter fra Spania fått tilbud om kontrakt med en timelønn på under 200 kroner. Lønna er lav, men det er mye bedre enn å gå arbeidsledig i Spania, sa en arkitekt som ble spurt. Hvis dette skjer med flere, hva skjer med arkitektlønningene i Norge da? Dette er et fare-signal, sa Torbergesen.

KS-bedrift

Spesialrådgiver i KS, Karsten Kragh Langfeldt, gjennomgikk til slutt de siste nyhetene fra Akademikerne. Det er bare én gruppe som har høyere lønn enn tannlegene, og det er medisinene, sa Langfeldt. Tannlegene har hatt en fallende kurve de siste to årene.

Hovedavtalen er i forhandling fremdeles, og stridens kjerne er KS bedrift.

– Dette er en floke Hvis de ikke blir enige her, kan dette bli del av lønnsoppgjøret. Dette er ugreit. Her er det mye politikk. Kjernen er pensjon og pensjonsutgifter, sa Langfeldt.

Lydhør regjering

– Vi opplever at den nye regjeringen er lydhøre for oss, sa Tannlegeforeningens president, Camilla Hansen Steinum. NTF skal blant annet ha et møte med helseministeren i april.

Forhandlingsjef i NTF har kåret den heldige vinner av en iPad Air blant dem som besvarte lønnsundersøkelsen 2013: Det var 250 flere svar enn i fjor, og undersøkelsen danner et godt grunnlag for statistikk både i dag og framover. Den heldige vinneren var Pernille Nordbak Øsmundset fra Eidsvoll. Vi gratulerer!

Et område som vil få betydning for tannleger er moderniseringen av kommunestrukturen. Leder av Akademikerne kommune, Anders Kvam, sitter i et utvalg som ser på kommunesam-

men slåing. De har begynt arbeidet. Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner har sagt at han ønsker at dette skal skje raskt.

– Det er en del prosesser som går over holdet på oss, og som vi ikke får lov til å være med på fordi vi er for små i enkelte sammenhenger. Men vi forsøker å påvirke der vi kan og har god kontakt med de politiske miljøene, sa hun.

Når det gjelder lederutdanning, begynner det å bli behov for dette i både offentlig og privat sektor. Her samarbeider Tannlegeforeningen med Helsedirektoratet og universitetene.

– NTF arbeider kontinuerlig med forbedringer i dagens trykkesystem. I dag gis det for eksempel ikke støtte til forebygging i noen særlig grad. Dette er en av tingene som bør forandres, og som det jobbes med. En annen viktig sak er henvisningsrett direkte til medisinsk spesialist, sa Steinum.

Ny valgkomité

Det ble valgt ny valgkomité for Sentralt forhandlingsutvalg:

Marin Miosku, Oslo Tannlegeforening, Tor Olav Sølberg, Sør-Trøndelag TF og Øystein Sivertsen, Sogn og Fjordane TF.

*Tekst og foto:
Kristin Aksnes*